

การพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 *

The Development of Phra Pathom Chedi Curriculum for Enhancing The Creative Problem Solving Thinking Ability of Early Childhood

นุชนันท์ เหล่าจาร์วงศ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 2) พัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 3) ทดลองใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 4) ประเมินผล การใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เกี่ยวกับการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจ เรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชาย – หญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 43 คน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) โดยการจับสลากซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ใช้เวลาจัดประสบการณ์ 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วันเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 2) แบบประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่อง องค์พระปฐมเจดีย์ 3) แบบทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพราะเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง และนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นที่ใกล้ตัวเด็ก 2) ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย หัวข้อต่างๆ คือ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร โครงสร้างเวลา โครงสร้างเนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แผนการจัดประสบการณ์ 15 แผน 3) ผลการทดลองใช้ พบว่า นักเรียนมีความสนใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ตัดสินใจเลือกคำถามหรือปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ สามารถคิดหาทางเลือกอย่างหลากหลาย 4) ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่ององค์พระปฐมเจดีย์มากขึ้น และมีความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หลังการใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์/ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม โดยมี ผศ.ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

** นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-Mail Address : laojaruwong@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were 1) to study necessary fundamental information for the development of Phra Pathom Chedi curriculum for enhancing the creative problem solving ability of early childhood 2) to develop Phra Pathom Chedi curriculum for enhancing the creative problem solving ability of early childhood 3) to implement the developed curriculum add apply to second grade kindergarten students and 4) to evaluate and improve the Phra Pathom Chedi curriculum for enhancing to the creative problem solving ability and to understand the knowledge of Phra Pathom Chedi

The developed curriculum was implemented with 43 second grade kindergarten students of Wat Phra Pathom Chedi School, Nakorn Pathom province in the second semester of 2013 academic year by simple random sampling. The experiment was carried out for 3 weeks.

The tools using for this research consisted of 1) Phra Pathom Chedi curriculum for enhancing the creative problem solving ability of early childhood 2) evaluation form for assessing the students' competency for the knowledge of Phra Pathom Chedi and 3) the test of creative problem solving ability. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation t-test dependent and content analysis.

The research results were as follow :

1) The persons who involved in the curriculum development would like to have Phra Pathom Chedi curriculum for enhancing the creative problem solving ability of early childhood for early childhood and the curriculum to be taught by the local wisdom experts and a teacher. They expected that curriculum on the following topics affected the students to preserve and be proud of Phra Pathom Chedi curriculum and develop creative problem solving capability 2) The developed curriculum consisted of Philosophy, Vision, Mission, Goal, Objective, Learning schedule, Instructional guideline, Learning content, Instruction media, Measurement and Resource and Assessment , Learning experience and 15 plans of Project Approach on the following topics 3) The curriculum was implemented with second grade kindergarten students of Wat Phra Pathom Chedi School whereby the teachers and the local wisdom experts conducted the learning activities which revealed that the students actively participated in the assigning activities 4) The assessments results show that the students understand about Phra Pathom Chedi and have higher creative problem solving capability than before provision of experiences provided at the statistical significance level 0.05

Keyword: Curriculum Development of Phra Pathom Chedi / Creative Problem Solving Thinking Ability

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะช่วยสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นระบบที่ช่วยให้คนพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมเป็นพลังสร้างสรรค์ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ความว่า “การให้การศึกษาเด็กจะต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด ต้องสอนให้สามารถใช้อวัยวะและประสาทส่วนต่างๆ ทำกิจวัตรของตนเองถัดมาต้องสอนให้รู้จักการทำงานต่างๆ ให้รู้จักแสวงหาสิ่งต่างๆ ที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อทำให้ชีวิตมีความสุขสบาย การศึกษาในขั้นนี้ได้แก่ การฝึกกายให้มีความแคล่วคล่อง ขำขันขานานู และความสามารถในการปฏิบัติ” จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาว่าหลักของการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและกิจกรรมต้องสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด และการประยุกต์ความรู้มาใช้จัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ที่ว่าการพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดความรู้ด้วยตนเอง โดยพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้มีความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีทักษะเรื่องการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้ารับฟังความคิดเห็นและการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้บรรลุเป้าหมายและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ (รุ่ง แก้วแดง, 2541 : 8)

การศึกษาระดับปฐมวัยนับว่าเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมและพัฒนาการตามวัยอย่างมีศักยภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องรับทราบ เพื่อให้เด็กได้มีสภาพเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และสามารถศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปได้อย่างมีความสุข ตามความต้องการและความสนใจอันจะทำให้เกิดความเข้มแข็งของประชากร ในการพัฒนาและสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติต่อไปในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541: คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545: 149) ได้กล่าวถึงเด็กปฐมวัยว่าเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทาง ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญาและบุคลิกภาพ และเป็นช่วงพลังแห่งการเจริญเติบโต งดงามสำหรับชีวิต และเนื่องจากสังคมในอนาคตมีแนวโน้มที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น บุคคลจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ ทักษะและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อเด็กจะได้เป็นคนที่มีทัศนคติวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 ก : 1) ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาให้กับเด็ก จะต้องจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของแต่ละคน และที่สำคัญต้องรับรู้อย่างมีความสุข ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญยิ่งต่อการวางรากฐานของชีวิต และเนื่องจากสังคมในอนาคตมีแนวโน้มที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น บุคคลจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ ทักษะและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

จากผลการสำรวจระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทย ปี 2554 พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทยในภาพระดับประเทศ เท่ากับ 98.59 (ค่าเฉลี่ย IQ ในเกณฑ์ปกติ 90 - 109) ซึ่งถือเป็นค่าระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กในประเทศอาเซียนหลายๆประเทศ เช่น สิงคโปร์ จีน ญี่ปุ่น ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสติปัญญาเมื่อเทียบตามภาคการปกครองพบว่า เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้คือ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (IQ เฉลี่ย เท่ากับ 104.5, 101.29, 100.11, 96.85, 95.99 ตามลำดับ) และพบว่าประเทศไทยยังมีเด็กกลุ่มที่มีปัญหาระดับสติปัญญาบกพร่อง (IQ<70) อยู่ถึง ร้อยละ 6.5 เมื่อเทียบกับมาตรฐานสากล คือไม่ควรเกินร้อยละ 2 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2554) ซึ่งเกิดจากปัจจัยที่มาจากตัวเด็กและสภาพแวดล้อมที่ขาดการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ระดับสติปัญญาของเด็กนักเรียนไทยดังกล่าวจึงได้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการคิดที่เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาสติปัญญา

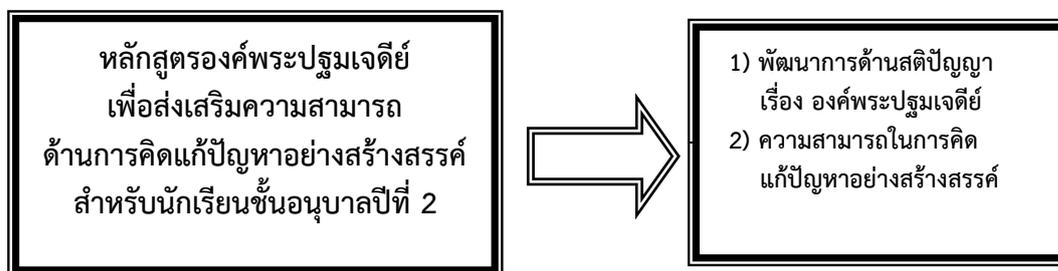
การคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเด็กได้เกิดกระบวนการคิด เกิดการเรียนรู้ การลองผิดลองถูก การคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาในหลายแง่หลายมุม อันนำมาซึ่งผลคือ วิธีการในการแก้ปัญหาโดยการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมจึงทำให้เกิดผลที่ตามมา ฉะนั้นเด็กที่มีความคิดจะช่วยให้เป็นบุคคลที่รู้จัก เข้าใจปัญหาและในที่สุดจะสามารถคิดหาหนทางในการแก้ไขปัญหาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ต่อไป (Hurlock, 1972 อ้างถึงใน ขวัญฟ้า รังสิยานันท์ 2538 : 8) ซึ่งสอดคล้องกับ อารี พันธุ์มณี (2543 : 83) ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์เป็นธรรมชาติของการเจริญเติบโต และพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่มีความเกี่ยวข้องกัน หากได้รับการพัฒนาและฝึกฝนก็สามารถเติบโตและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ ขณะเดียวกันในการคิดแก้ปัญหา หากเด็กได้รับการกระตุ้นให้แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ย่อมทำให้เด็กมีอิสระทางความคิด มีความคิดนอกกรอบ และแสวงหาแนวทาง วิธีการต่างในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่เสมอ หากการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กได้รับการกระตุ้นสนับสนุนอย่างถูกวิธีย่อมทำให้เด็กมีความกล้าแสดงออกทั้งทางความคิดและการกระทำจะทำให้เป็นผู้คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และหากเด็กได้รับการกระตุ้นเร้าให้รู้จักรับรู้ในสิ่งต่างๆ โดยการฝึกเชื่อมโยงเหตุผลและแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมกับวุฒิภาวะแล้วจะช่วยให้พัฒนาการด้านสติปัญญาและการคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย นับเป็นการให้เด็กได้พัฒนาและนำความคิดสร้างสรรค์ในตนเองมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นและรักการค้นคว้า ซึ่งเป็นการทำให้นโยบายของประเทศบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ยังไม่ได้สอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวกับท้องถิ่น จากการสอบถามผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าต้องการให้นักเรียนชั้นอนุบาลเรียนรู้เรื่องราวองค์พระปฐมเจดีย์ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ กิจกรรมของวัดพระปฐมเจดีย์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นพุทธมามกะที่ดี ทั้งยังสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกับวัดพระปฐมเจดีย์ และเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้โดยใช้เนื้อหาสาระ เรื่องราวขององค์พระปฐมเจดีย์ นอกจากนี้แล้วผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ

การศึกษา (สมศ.) มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา พบว่า เด็กมีทักษะพื้นฐานตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้านยังไม่เพียงพอ จึงได้เสนอแนะให้ทางโรงเรียนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ศึกษาหาความรู้อย่างลุ่มลึก มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งด้านความรู้ ทักษะ จริยธรรม ซึ่งผู้เรียนได้พัฒนาการตั้งคำถามหรือปัญหาแสดงความสามารถค้นหาทางแก้ปัญหาด้วยการลงมือปฏิบัติและสามารถเสนอกระบวนการแก้ปัญหาหรือวิธีการทำงานที่คิดค้นขึ้นทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองเหมาะสมกับวัย ซึ่งจะส่งผลสะท้อนให้เป็นเอกลักษณ์ของการพัฒนาเด็กที่เป็นจุดเด่นของสถานศึกษาให้ชุมชนท้องถิ่นยอมรับได้สูงขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2554 : 38)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ด้วยการนำสาระเกี่ยวกับองค์พระปฐมเจดีย์มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเด็กให้มีความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ที่ตรงตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ในข้อที่ 10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและข้อที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

จากแนวคิดและงานวิจัย ดังกล่าว สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในครั้งนี้ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
4. เพื่อประเมินผล การใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เกี่ยวกับความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจ เรื่ององค์พระปฐมเจดีย์

คำถามการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นอย่างไร
2. หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีองค์ประกอบอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นอย่างไร
4. ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เกี่ยวกับความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และความรู้ความเข้าใจ เรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ เป็นอย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการออกแบบและสร้างหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ หมายถึง สาระประสพการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหารายวิชา 3) วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อการเรียนรู้ 5) การวัดผลและประเมินผล โดยองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้จะต้องมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงและมีผลต่อเนื่องกัน สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและมาตรฐานการเรียนรู้ปฐมวัย โดยให้ผู้รู้ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์

พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยสามารถเล่าและอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับองค์พระปฐมเจดีย์สามารถวัดได้จากการประเมินตามสภาพจริง

ความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดที่มุ่งหาคำตอบ โดยการรับรู้ทำความเข้าใจกับปัญหา และการคิดหาเหตุผล เพื่อแสวงหาทางเลือกมาปฏิบัติในการแก้ปัญหาด้วยทักษะกระบวนการ วิธีการใหม่ๆ หลากหลายที่ต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิม โดยพิจารณาจากระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการกำหนดปัญหา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการใช้คำถาม การอภิปราย และบอกสิ่งที่ปัญหาในลักษณะแปลกใหม่ต่างจากที่พบหรือที่มีอยู่เดิม
2. ความสามารถในการคิดหาทางเลือก หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสมากกว่าหนึ่งอย่างในการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอผล
3. ความสามารถในการเลือกกลวิธีในการแก้ปัญหา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการนำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหาที่เป็นของตนเองมีความแปลกใหม่ต่างจากที่พบหรือที่มีอยู่เดิม

4. ความสามารถด้านการลงมือปฏิบัติ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นของตนเองที่มีความแปลกใหม่ด้วยวิธีการที่หลากหลายมากกว่าหนึ่งวิธี

5. ความสามารถด้านการประเมินผล หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการอธิบายข้อสรุปถึงการนำผลการปฏิบัติมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์มากกว่าหนึ่งวิธี

นักเรียน หมายถึง เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/5 จำนวน 43 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ผู้รู้ท้องถิ่น หมายถึง บุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ประสบการณ์ในเรื่องประวัติ ความเป็นมา ความสำคัญ ขององค์พระปฐมเจดีย์ มีทักษะ ประสบการณ์ในการร่วมกิจกรรมกับนักเรียน สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

วิธีการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 315 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 43 คน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) โดยการจับสลากซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 พัฒนาการด้านสติปัญญา

2.2 ความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

แบบแผนในการวิจัย

การวิจัยประเภทการทดลองชนิด The One Group Pretest-Posttest Design (กลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบหลัง) อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์ 2555 : 143-144)

ภาพที่ 1 แบบแผนการวิจัย แบบ The One Group Pretest-Posttest Design

ทดสอบ ก่อนการใช้หลักสูตร	ทดลอง	ทดสอบ หลังการใช้หลักสูตร
T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการใช้หลักสูตร

X หมายถึง การทดลองใช้หลักสูตร

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองใช้หลักสูตร

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ

1. หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีแผนการจัดประสบการณ์ 15 แผน ใช้เวลาทั้งสิ้น 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40-45 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ทุกแผน

2. แบบการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00

3. แบบทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดลองใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการจัดประสบการณ์ในภาคเนื้อหาสาระที่ควรรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับองค์พระปฐมเจดีย์ ดังนี้ 1) ประวัติความเป็นมา 2) ความสำคัญ 3) รูปร่าง ลักษณะ 4) สถานที่สำคัญบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ ส่วนภาคปฏิบัติ จัดประสบการณ์แบบใช้ปัญหาเป็นหลักผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้วยการสนทนา การอภิปราย การสาธิต การทดลอง การเล่านิทาน การเล่นเกม ทักษะการร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง การศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การสร้างสถานการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3. หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนจบหลักสูตรแล้ว มีการวัดและประเมินผลความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่ององค์พระปฐมเจดีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวัดประเมินผลความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test Dependent

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ หลังการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 1 ผลการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรมที่ปฏิบัติ (จำนวนนักเรียน)			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ สามารถ	ลำดับ ที่
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง				
1) บอก เล่า เรียงลำดับเหตุการณ์ประวัติและตำนานขององค์พระปฐมเจดีย์	40	3	-	2.93	0.26	ดี	2
2) รู้และเข้าใจความสำคัญขององค์พระปฐมเจดีย์	30	13	-	2.70	0.46	ดี	5
3) การเชื่อมโยงความสำคัญระบุความแตกต่างระหว่างบุคคล สิ่งของและเหตุการณ์และสถานที่	36	4	3	2.77	0.57	ดี	4
4) การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านผลงาน	43	-	-	3.00	0.00	ดี	1
5) การบอก อธิบายการปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับวัย รู้หน้าที่ และรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	40	3	-	2.93	0.26	ดี	2
สรุปรวม				2.87	0.38	ดี	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่ององค์พระปฐมเจดีย์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านสติปัญญาทุกด้านอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = 0.31) และเมื่อพิจารณาตามลำดับเป็นรายด้าน อันดับที่ 1 การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านผลงาน อันดับที่ 2 การบอก เล่า เรียงลำดับเหตุการณ์ประวัติ และตำนานขององค์พระปฐมเจดีย์ การบอกอธิบายการปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับวัย รู้หน้าที่ และรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย อันดับที่ 4 การเชื่อมโยงความสำคัญระบุความแตกต่างระหว่างบุคคล สิ่งของและเหตุการณ์และสถานที่ และอันดับที่ 5 รู้และเข้าใจความสำคัญขององค์พระปฐมเจดีย์

ตอนที่ 2 การประเมินความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 2 ความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	ข้อคำถาม	คะแนนเต็ม 43	รวม	$\bar{X}$	ลำดับที่
1. ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา	1	40	81	40.5	3
	2	41			
2. ความสามารถด้านการคิดหาทางเลือก	3	40	40	40	4
3. ความสามารถด้านการเลือกกลวิธีในการแก้ปัญหา	4	36	75	37.5	5
	5	39			
4. ความสามารถด้านการลงมือปฏิบัติ	6	42	83	41.5	2
	7	41			
5. ความสามารถด้านการประเมินผล	8	43	43	43	1

จากตารางที่ 2 พบว่า จากตารางที่ 12 พบว่า ความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เมื่อพิจารณาตามลำดับเป็นรายด้านนักเรียนมีความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้ อันดับที่ 1 ความสามารถด้านการประเมินผล อันดับที่ 2 ความสามารถด้านการลงมือปฏิบัติ อันดับที่ 3 ความสามารถด้านการกำหนดปัญหา อันดับที่ 4 ความสามารถด้านการคิดหาทางเลือก และอันดับที่ 5 ความสามารถด้านการเลือกกลวิธีในการแก้ปัญหา

ตารางที่ 3 ผลการวัดประเมินผลความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การจัดประสบการณ์	คะแนนเต็ม	N	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t-test	Sig
ก่อน	8	43	2.73	1.47	พอใช้	19.90	0.00*
หลัง	8	43	7.49	0.98	ดี		

* อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ที่กำหนดไว้ว่าความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร

สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุป อภิปรายผลการศึกษา

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีความต้องการเห็นความสำคัญและความจำเป็น ให้มีการพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพราะสอดคล้องกับสูตรการศึกษาปฐมวัย และหลักสูตรของโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ใกล้ตัวเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เด็กจะได้เรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นครูสามารถนำเรื่องราวมาบูรณาการให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ที่ว่าการพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดความรู้ด้วยตนเอง โดยพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะเรื่องการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้ารับฟังความคิดเห็นและการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น สารที่ควรเรียนรู้

ที่นำมาจัดประสบการณ์ควรเป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก โดยเฉพาะสาระเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรมีโอกาสรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 :39) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2541: คำนำ ที่กล่าวว่า ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญที่จะต้องรับทราบ เพื่อให้เด็กได้มีสภาพเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และสามารถศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปได้อย่างมีความสุข ตามความต้องการและความสนใจอันจะทำให้เกิดความเข้มแข็งของประชากร ในการพัฒนาและสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติต่อไปในอนาคต

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ในการพัฒนาหลักสูตรได้นำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากว่าเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน ทำให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสังคม สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามสภาพและความต้องการของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (2541 : 8) ที่กล่าวว่า หลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาเพราะเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตของตนเอง เป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ช่วยเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถ ตลอดจนคุณลักษณะของผู้เรียนช่วยให้พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้บรรลุเป้าหมายและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจริยา ศรีเพชร (2550 : บทคัดย่อ) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นฤมล จูประเสริฐ(2552 : บทคัดย่อ) พัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่น อนุสาวรีย์บ้านไร่ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนธรรมธิปไตย ที่นำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและมีการนำข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ที่ประกอบด้วยปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ แผนการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ ช่วยให้นำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรา พุ่มพชาติ (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ/การจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและมีการประเมินผลการเรียนรู้จากการที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 129) ที่ว่าควรมีกระบวนการของการรวบรวมวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจหาข้อบกพร่อง หรือปัญหา เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความสนใจ สนทนา ถาม ตอบ กระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื้อหาสาระ แหล่งเรียนรู้ที่นำมาจัดประสบการณ์เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก และการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์มีหลายประการตั้งแต่การสอนแบบกลุ่มย่อยโดยเน้น

นักเรียนเป็นสำคัญมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาวิชาโดยนำปัญหาเป็นตัวหลักในการเรียนรู้รวมทั้งการให้นักเรียนได้ควบคุมการเรียนรู้ของตนเองซึ่งในแต่ละประการนั้นก็เป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับจิตติรัตน์ คำภูไทย (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/ทักษะการพูด/มีคุณศรัทธาองค์พระปฐมเจดีย์ พบว่านักเรียนตระหนักถึงความสำคัญขององค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งเป็นโบราณสถานที่ทรงคุณค่าของชาวนครปฐมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ที่ว่าการพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดความรู้ด้วยตนเอง โดยพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะเรื่องความคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้ารับฟังความคิดเห็นและการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิช สมะจิตร์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการวิจัยทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดขณะเรียนรู้ ผู้เรียนได้แก้ปัญหาของตนเอง และปัญหาของผู้อื่น ด้านบรรยากาศ ผู้เรียนสนุกสนานขณะเรียนรู้ ชอบทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนและต้องการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์แบบกระบวนการวิจัยอีก

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่อง องค์พระปฐมเจดีย์หลังการใช้หลักสูตรเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ใกล้ชิดกับนักเรียนและเนื้อหาสาระในหลักสูตรก็เป็นเรื่องราว สถานที่ที่แวดล้อมตัวนักเรียน มีผู้รู้ท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับครูผู้สอนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนจึงมีความสนใจ กระตือรือร้นสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 ก : 1ที่ว่าเด็กต้องได้ปฏิบัติกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการของตนในบรรยากาศที่เป็นอิสระ ยอมรับ ใฝ่หาใจ เพลิดเพลินเป็นสุข และท้าทายให้คิดและแสดงความคิดอย่างอิสระ เพื่อเด็กจะได้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริมงคล ทนทอง (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพัฒนาการด้านการเรียนและความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่าผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุข มีความสนใจในกิจกรรมและต้องการเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นมากขึ้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

5. ผลการประเมินผลความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการใช้หลักสูตรเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรม รูปแบบการจัดประสบการณ์ จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนตัดสินใจ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดอย่างอิสระ กระทำโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรางคณา เมื่อนทอง(2541 อ้างถึงใน อิทธิศักดิ์ ตูหมาด,2554:69) ได้เสนอแนะวิธีการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาไว้ว่าผู้ปกครองต้องเข้าใจว่าสำหรับเด็กปฐมวัย

แล้วผู้ใหญ่จะต้องมุ่งให้ความสำคัญไปที่กระบวนการคิดสร้างสรรค์มากกว่าผลงาน ทั้งผู้ปกครองและครูต้องช่วยกันส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กได้คิดและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อนุญาตให้เด็กมีเสรีภาพที่จะผิดพลาด และยอมรับความคิดเห็นๆ ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกทำหรือกำหนดสิ่งต่างๆด้วยตนเอง โดยได้รับการกระตุ้นให้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กก็จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์มากขึ้น และสอดคล้องกับฉันทนาภาคบงกช (2528 :53-55) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาว่าการแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการสอนให้เด็กคิด ครูจึงจำเป็นต้องปลูกฝัง ส่งเสริม ให้โอกาสเด็กได้ฝึกคิดอยู่เสมอ เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรา พุ่มพชาติ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ/การจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หลังจากการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นรูปแบบที่แสดงแนวคิด กระบวนการจัดประสบการณ์ สื่อและการจัดสภาพแวดล้อม และการประเมินที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า หลังการใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นักเรียนมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงขึ้น ดังนั้นการนำหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไปใช้ควรคำนึงถึงความพร้อมและศักยภาพของโรงเรียนด้านสถานที่ บุคลากร ผู้รู้ท้องถิ่น ก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2. จากผลการวิจัยหลังการใช้หลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวขององค์พระปฐมเจดีย์ และมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนักเรียนในทุกระดับชั้นปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัยของเด็กนักเรียนโดยร่วมมือกับผู้รู้ท้องถิ่น และชุมชนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องสถานที่สำคัญอื่น ๆ ของท้องถิ่น เช่น พระราชวังสนามจันทร์ การอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน เป็นต้น

2. ควรมีการพัฒนาความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยผ่านการจัดประสบการณ์แบบอื่นๆ ได้แก่ กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมของปฐมวัย การสอนแบบมอนเตสซอรี การจัดประสบการณ์แบบโครงการ การจัดประสบการณ์แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นต้น

3. ควรมีการนำเนื้อหาสาระอื่นๆ ที่นักเรียนควรเรียนรู้เช่น เรื่องที่นักเรียนสนใจ สถานที่สำคัญในท้องถิ่น ธรรมชาติรอบตัว เป็นต้น มาจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนโดยผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข.(2554). ผลการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทย ปี 2554. เข้าถึงเมื่อ 5 เมษายน 2555. จาก <http://www.smartteen.net/iqueq/project.html>.
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2549). ประมวลสาระชุดวิชาหน่วยที่ 12-15 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จรรยา ศรีเพชร. (2550). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร :หลักการและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ อลิอันเพลส.
- ฐิติรัตน์ คำกวีไทย. (2549). การสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/ทักษะการพูด/มคคเทศก์องค์พระปฐมเจดีย์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐนิช สมะมะจิตร. (2551). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการวิจัย.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล จูประเสริฐ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นอนุสาวรีย์บ้านไร่ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). วิธีวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 7.นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- ศิริมงคล ทนทอง . (255e3). การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสุนทรียสำหรับเด็กปฐมวัย . ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริมา ภัยไญยอนันตพงษ์. (2545).แนวคิดสู่การปฏิบัติ:แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559.กรุงเทพมหานคร:สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). คู่มือประเมินพัฒนาการระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิชสารานุกรม.
- _____. (2541). รายงานการวิจัยแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2554). **แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา.**

กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. **สรุปผลการสังเคราะห์การ ประเมินภายนอกสถานศึกษารอบสาม(พ.ศ.2554-2558)ระดับการศึกษาปฐมวัย,2554.ถ่ายเอกสาร.**

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). **สรุปผลการสังเคราะห์การ ประเมินภายนอกสถานศึกษารอบสาม(พ.ศ.2554-2558)ระดับการศึกษาปฐมวัย,2554.ถ่ายเอกสาร.**

อารีย์ พันธุ์มณี. (2543). **คิดอย่างสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.**

อิทธิศักดิ์ ตู๋หมาด. (2554). **การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามรูปแบบ PISA และหลัก4R. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**